

Warszawa, dnia 18 września 2012 r.

Poz. 1033

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 6 września 2012 r.

w sprawie wprowadzenia na lata 2012 i 2013 na obszarze województwa lubelskiego programu mającego na celu wykrycie występowania określonych czynników zakaźnych wywołujących straty w rodzinach pszczelich

Na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Na obszarze województwa lubelskiego wprowadza się program mający na celu wykrycie występowania określonych czynników zakaźnych wywołujących straty w rodzinach pszczelich, określony w załączniku do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *D. Tusk*

---

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 47, poz. 278, Nr 60, poz. 372 i Nr 78, poz. 513.

**PROGRAM MAJĄCY NA CELU WYKRYCIE WYSTĘPOWANIA
OKREŚLONYCH CZYNNIKÓW ZAKAŹNYCH WYWOŁUJĄCYCH STRATY W
RODZINACH PSZCZELICH**

1. Identyfikacja programu mającego na celu wykrycie występowania określonych czynników zakaźnych wywołujących straty w rodzinach pszczelich

Państwo członkowskie: Rzeczpospolita Polska.

Populacja zwierząt objęta programem: rodziny pszczele na obszarze województwa lubelskiego.

Okres wdrożenia: od dnia wejścia w życie rozporządzenia do dnia 30 czerwca 2013 r.

2.1. Cel programu

Celem bezpośrednim programu mającego na celu wykrycie występowania określonych czynników zakaźnych wywołujących straty w rodzinach pszczelich, zwanego dalej „programem”, jest wykrycie w pasiekach zlokalizowanych na obszarze województwa lubelskiego, jako regionu reprezentatywnego dla terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w odniesieniu do struktury pszczelarskiej, występowania czynników zakaźnych wywołujących następujące choroby zakaźne pszczół: nosemoza, chroniczny paraliż pszczół (CBPV), wirus zdeformowanych skrzydeł (DWV), ostry paraliż pszczół (ABPV), mały chrząszcz ulowy (*Aethina tumida*), roztocze *Tropilaelaps*, a także określenia rzeczywistej prevalencji takich chorób pszczół jak zgnilec amerykański, zgnilec europejski i warroza.

Celem pośrednim jest zebranie informacji o występowaniu zakażeń i ocena sytuacji epizootycznej w odniesieniu do ww. chorób zakaźnych pszczół na obszarze województwa lubelskiego, a na podstawie przedmiotowych wyników – ocena sytuacji epizootycznej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Program został opracowany na podstawie art. 57 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.), przy uwzględnieniu wytycznych zawartych w przewodniku Komisji Europejskiej „Wytyczne do pilotażowego projektu monitorowania strat w rodzinach pszczelich” („*Guidelines for a pilot surveillance project on honeybee colony losses*”), zwanego dalej „przewodnikiem do programu”. Program został poddany przez Komisję Europejską ocenie technicznej i finansowej. Maksymalny wkład finansowy Unii Europejskiej na realizację programu został zatwierdzony decyzją wykonawczą Komisji 2012/362/UE z dnia 4 lipca 2012 r. dotyczącą wsparcia finansowego Unii dla niektórych państw członkowskich na wspieranie dobrowolnych badań w zakresie nadzoru nad stratami rodzin pszczoły miodnej (Dz. Urz. UE L 176 z 06.07.2012, str. 65).

2.2. Opis korzyści wynikających z przeprowadzenia programu

Przeprowadzenie na obszarze województwa lubelskiego, w reprezentatywnej liczbie pasiek, kontroli połączonych z pobraniem próbek w celu wykonania badań laboratoryjnych pozwoli na ocenę faktycznej sytuacji epizootycznej w odniesieniu do chorób zakaźnych pszczół objętych programem.

Wyniki powyższych badań laboratoryjnych pozwolą również na przeprowadzenie analizy i oceny potencjalnego występowania chorób zakaźnych pszczół objętych programem na obszarze pozostałych województw.

Dane uzyskane w wyniku badań laboratoryjnych przeprowadzonych w województwie lubelskim zostaną przekazane Komisji Europejskiej i posłużą do przeprowadzenia analizy sytuacji w państwach członkowskich Unii Europejskiej w odniesieniu do przyczyn wywołujących straty w rodzinach pszczelich.

3. Wskazanie obszaru geograficznego i administracyjnego, na którym będzie realizowany program

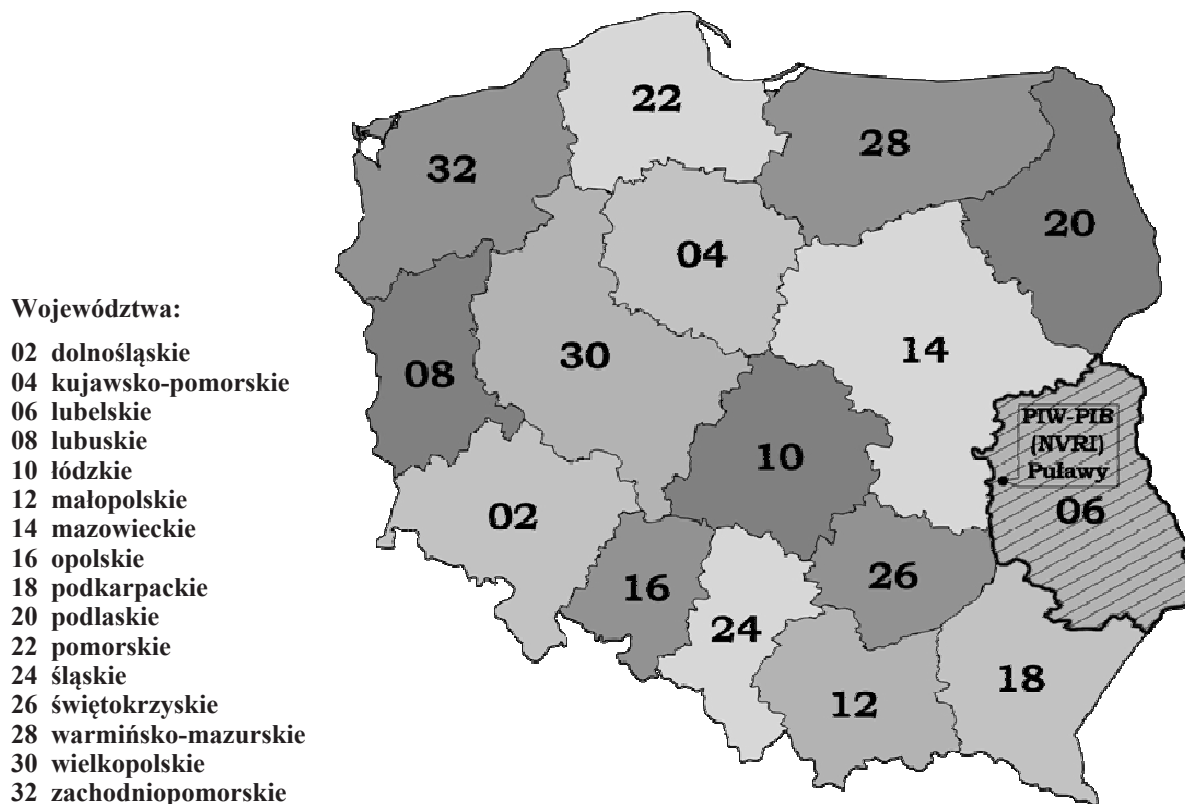
Program będzie realizowany na obszarze województwa lubelskiego.

Rzeczpospolita Polska jest podzielona na 16 województw, z czego województwo lubelskie jest trzecim co do wielkości województwem o powierzchni 25 122 km².

Obszar województwa jest administracyjnie podzielony na 20 powiatów. Województwo to znajduje się na południowo-wschodnim krańcu Rzeczypospolitej Polskiej. Wschodnia granica województwa przebiega wzdłuż granicy polsko-ukraińskiej i polsko-białoruskiej.

Struktura pasiek w województwie lubelskim jest reprezentatywna dla struktury ogólnokrajowej i pozwala na wytypowanie odpowiedniej liczby pasiek do uczestnictwa w programie. W województwie tym znajduje się duża liczba pasiek zróżnicowanych pod względem wielkości. Dodatkowym argumentem przemawiającym za wyborem województwa lubelskiego do uczestnictwa w programie jest fakt zlokalizowania na obszarze tego województwa Państwowego Instytutu Weterynarii – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwanego dalej „PIWet-PIB w Puławach”, co ułatwia realizację programu pod względem logistycznym oraz pozwala ograniczyć do minimum koszty dowozu próbek pobranych do badań laboratoryjnych.

Mapa 1. Administracyjny podział Rzeczypospolitej Polskiej, z zaznaczeniem województwa lubelskiego i PIWet-PIB w Puławach

4. Struktura sektora pszczelarskiego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie rejestrów prowadzonych przez powiatowych lekarzy weterynarii liczba podmiotów zajmujących się utrzymywaniem pszczół na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wynosi 44 351.

Odsetek pasiek małych i średnich (do 80 rodzin pszczelich) wynosi 97,43%, co wskazuje na duże rozdrobnienie sektora pszczelarskiego. Pozostałe pasieki, liczące powyżej 80 rodzin pszczelich w pasiece, stanowią 2,57%. Średnia wielkość jednej pasieki wynosi 25 rodzin pszczelich.

Jeżeli przyjąć założenie, że za pszczelarzy zawodowych uważa się takich, którzy posiadają powyżej 150 rodzin pszczelich, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest 237 pszczelarzy spełniających ten standard, co stanowi 0,53% ogólnej liczby pszczelarzy. Pszczelarze zawodowi posiadają łącznie 59 754 rodzin pszczelich, czyli 5,32% ogółu tych rodzin, a średnia wielkość pasieki należącej do ww. pszczelarzy wynosi 252 rodziny pszczele.

Największa liczba pasiek, liczących powyżej 150 rodzin pszczelich w pasiece, znajduje się w województwach warmińsko-mazurskim i lubelskim, najmniejsza natomiast w województwie śląskim. Pasieki o największej średniej wielkości znajdują się w województwie lubuskim.

Liczba rodzin pszczelich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na koniec października 2009 r. wynosiła 1 122 396. Najwięcej rodzin pszczelich występuje w województwach: lubelskim, podkarpackim, warmińsko-mazurskim i małopolskim (40,3% ogólnej liczby rodzin pszczelich), a najmniej w podlaskim, opolskim i lubuskim (9,2% ogólnej liczby rodzin pszczelich). Średnia liczba rodzin przypadających na km² wynosi 3,68 i jest większa niż średnia w Unii Europejskiej, która wynosi 2,9 rodziny na km².

Prawie 7 rodzin pszczelich przypada na km² województwa małopolskiego, ponad 6 – na km² województwa podkarpackiego, około 2,4 rodzin pszczelich – na km² województw mazowieckiego i pomorskiego, a tylko 1,5 rodzin pszczelich na km² województwa podlaskiego.

Nierównomierny rozkład rodzin pszczelich w poszczególnych województwach wynika głównie z różnorodnych warunków pożytkowych i klimatycznych występujących na danym obszarze oraz wynikającej z tego opłacalności produkcji, a także tradycji hodowli i chowu pszczół.

Roczna krajowa produkcja miodu wynosi 12 467 ton, hodowla matek pszczelich wynosi 85 000 sztuk oraz 30 000 odkładów. Brak natomiast dostępnych danych dotyczących innych produktów pasiecznych.

Spośród 44 351 podmiotów zajmujących się utrzymywaniem pszczół, 3467 jest wpisanych do rejestrów powiatowych lekarzy weterynarii jako podmioty prowadzące sprzedaż bezpośrednią produktów pszczelich nieprzetworzonych.

Na obszarze województwa lubelskiego znajduje się 5575 pasiek, co stanowi 11% liczby wszystkich pasiek na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Średnie zagęszczenie rodzin pszczelich w województwie lubelskim wynosi 4,5 rodziny na km², co oscyluje wokół średniej krajowej. Liczba rodzin pszczelich w tym województwie wynosi 161 328, co stanowi około 12,9% rodzin pszczelich w kraju. Średniej wielkości pasieka liczy 29 rodzin pszczelich. Całkowita produkcja miodu w województwie lubelskim (przy średniej wydajności 17 kg z rodziny pszczelej) wynosi 2742,6 ton.

5. Dane historyczne dotyczące strat w rodzinach pszczelich

Dane dotyczące strat w rodzinach pszczelich w pasiekach znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1. Średnie straty rodzin pszczelich w pasiekach

Okres (od jesieni do wiosny)	Średnie straty rodzin pszczelich w pasiekach (%)	
	dane z monitoringu, ankiety (strona internetowa: www.beemonitoring.org)	dane organizacji pszczelarskich
2006/2007	brak danych	10
2007/2008	15	30
2008/2009	11	10
2009/2010	17	15
2010/2011	13	brak danych
2011/2012	brak danych	brak danych

źródło: strona internetowa www.beemonitoring.org oraz organizacje pszczelarskie

6. Szczegółowy opis programu

6.1. Zapewnienie ze strony polskiej odpowiedniego wsparcia w odniesieniu do środków finansowych i kadrowych koniecznych do przeprowadzenia programu przez państwo członkowskie

Do koordynowania programu wyznacza się dwóch koordynatorów krajowych: koordynatora krajowego programu oraz koordynatora do spraw szkoleń osób zaangażowanych w realizację programu.

W realizacji programu bierze udział sześciu lekarzy weterynarii, zwanych dalej „ekspertami”, podzielonych na trzy dwuosobowe zespoły, zwane dalej „zespołami ekspertów”, wyznaczonych przez powiatowych lekarzy weterynarii zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z późn. zm.), którzy będą dokonywać kontroli w pasiekach. Kontrola ta obejmuje przegląd stanu zdrowotnego rodzin pszczelich oraz pobranie próbek do badań laboratoryjnych. W celu zapewnienia sprawnej i rzetelnej realizacji programu powiatowi lekarze weterynarii dokonają wyboru ekspertów spośród lekarzy weterynarii posiadających jak najlepszą wiedzę teoretyczną i praktyczną w zakresie chorób pszczół. Badania laboratoryjne w ramach programu będą przeprowadzone przez PIWet-PIB w Puławach.

Krajowy koordynator programu oraz koordynator do spraw szkoleń osób zaangażowanych w realizację programu zostaną przeszkoleni w laboratorium referencyjnym Unii Europejskiej do spraw zdrowia pszczół ANSES. Po odbyciu tego szkolenia przełożą oni uzyskaną wiedzę i umiejętności wyznaczonym do programu ekspertom.

Program zostanie sfinansowany z rezerwy celowej: część 83, pozycja 12 – Zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt (w tym finansowanie programów zwalczania), badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt, produktach pochodzenia zwierzęcego i paszach, finansowanie zadań zleconych przez Komisję Europejską oraz dofinansowanie kosztów realizacji zadań Inspekcji Weterynaryjnej. W zakresie pkt 1, 3 i 5 tabeli 4 „Analiza szacunkowych kosztów realizacji programu w latach 2012 i 2013” strona polska będzie ubiegała się o zwrot kosztów poniesionych na finansowanie programu z Komisji Europejskiej, określonych w decyzji wykonawczej Komisji

2012/362/UE z dnia 4 lipca 2012 r. dotyczącej wsparcia finansowego Unii dla niektórych państw członkowskich na wspieranie dobrowolnych badań w zakresie nadzoru nad stratami rodzin pszczoły miodnej.

6.2. Opis sytuacji epizootycznej w pasiekach na obszarze województwa lubelskiego przed rozpoczęciem programu

W 2009 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odnotowano 69 ognisk zgnilca amerykańskiego oraz 7839 ognisk warrozy, natomiast na obszarze województwa lubelskiego odnotowano 1 ognisko zgnilca amerykańskiego oraz 1162 ogniska warrozy.

W 2010 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odnotowano 93 ogniska zgnilca amerykańskiego, 2 ogniska zgnilca europejskiego oraz 7614 ognisk warrozy, natomiast na obszarze województwa lubelskiego odnotowano 1 ognisko zgnilca amerykańskiego, 1 ognisko zgnilca europejskiego oraz 1186 ognisk warrozy.

W 2011 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odnotowano 141 ognisk zgnilca amerykańskiego, 1 ognisko zgnilca europejskiego oraz 7985 ognisk warrozy, natomiast na obszarze województwa lubelskiego odnotowano 1 ognisko zgnilca amerykańskiego oraz 1518 ognisk warrozy. Nie odnotowano żadnego ogniska zgnilca europejskiego.

Na terytorium Unii Europejskiej, jak dotąd, nie zostało urzędowo stwierdzone występowanie roztocza *Tropilaelaps*.

W 1996 r. w Portugalii zostało stwierdzone występowanie małego chrząszcza ulowego (*Aethina tumida*).

Pozostałe jednostki chorobowe objęte programem, tj. nosemoza, chroniczny paraliż pszczół (CBPV), wirus zdeformowanych skrzydeł (DWV), ostry paraliż pszczół (ABPV), nie są objęte obowiązkiem zwalczania lub obowiązkiem rejestracji na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zakładany odsetek występowania w województwie lubelskim jednostek chorobowych, takich jak warroza, nosemoza, ostry paraliż pszczół (ABPV), chroniczny paraliż pszczół (CBPV), wirus zdeformowanych skrzydeł (DWV), na

podstawie wyników projektu realizowanego przez PIWet-PIB w Puławach oraz Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach, w ramach FA COST ACTION FA0803: PREVENTION OF HONEYBEE COLONY LOSSES, przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Zakładany odsetek występowania wybranych chorób zakaźnych pszczół w województwie lubelskim

Choroba zakaźna pszczół (patogen)	Rozprzestrzenienie (% próbek z dodatnim wynikiem badania) dla 190 próbek
warroza (<i>V. destructor</i>)	92,1
nosemoza (<i>Nosema</i> spp.)	57,4
nosemoza (<i>Nosema apis</i>)	36,0
nosemoza (<i>Nosema ceranae</i>)	96
ostry paraliż pszczół (ABPV)	23,1
chroniczny paraliż pszczół (CBPV)	3,1
wirus zdeformowanych skrzydeł (DWV)	77,4

źródło: Międzynarodowy projekt badawczy realizowany w ramach Akcji COST FA0803, decyzja MNiSW nr 527/N-COST/2009/0 z dnia 10 lipca 2009 r. "Określenie roli czynników środowiskowych, genetycznych i chorobotwórczych w występowaniu masowej śmiertelności rodzin pszczelich"

Sytuacja epizootyczna dotycząca występowania niektórych czynników zakaźnych i wywoływanych przez nie chorób pszczół objętych programem nie jest do końca rozpoznana, dlatego wprowadzenie przedmiotowego programu ma ogromne znaczenie dla oszacowania występowania zagrożenia w pasiekach ww. chorób zakaźnych pszczół.

6.3. Opis dotyczący stosowanych systemów nadzoru

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt prowadzenie działalności w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich w celu umieszczania na rynku tych zwierząt lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt, w tym rodzin pszczelich, jest dozwolone po uprzednim zgłoszeniu, w formie pisemnej, zamiaru jej prowadzenia powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na przewidywane miejsce jej prowadzenia.

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej Inspekcja Weterynaryjna realizuje zadania z zakresu zdrowia zwierząt oraz bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego w celu zapewnienia ochrony zdrowia publicznego m. in. przez:

- 1) zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych;
- 2) badania kontrolne zakażeń zwierząt.

Natomiast zgodnie z art. 42 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt w przypadku podejrzenia wystąpienia choroby zakaźnej zwierząt posiadacz zwierzęcia jest obowiązany do niezwłocznego zawiadomienia o tym organu Inspekcji Weterynaryjnej oraz zastosowania innych środków określonych w tym przepisie. Zgodnie z art. 42 ust. 6 tej ustawy powiatowy lekarz weterynarii po otrzymaniu zawiadomienia podejmuje niezwłocznie czynności w celu wykrycia lub wykluczenia choroby zakaźnej zwierząt podlegającej obowiązkowi zwalczania, w tym przeprowadza dochodzenie epizootyczne. Dochodzenie epizootyczne obejmuje co najmniej ustalenie:

- 1) okresu, w którym choroba zakaźna zwierząt mogła rozwijać się w gospodarstwie przed podejrzeniem lub stwierdzeniem jej wystąpienia u zwierząt z gatunku wrażliwego;
- 2) miejsca pochodzenia źródła choroby zakaźnej zwierząt wraz z ustaleniem innych gospodarstw, w których zwierzęta z gatunku wrażliwego mogły zostać zakażone;
- 3) dróg przemieszczania się ludzi, zwierząt i przedmiotów, które mogły być przyczyną szerzenia się choroby zakaźnej zwierząt, do lub z gospodarstwa – w okresie, o którym mowa w pkt 1.

Zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt w celu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji, może wprowadzić nakazy i zakazy mające na celu ograniczenie rozprzestrzeniania lub likwidację ogniska danej choroby.

Zgodnie z załącznikiem nr 2 do tej ustawy chorobą zakaźną pszczoł podlegającą obowiązkowi zwalczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest zgnilec amerykański pszczoł, natomiast zgodnie z załącznikiem nr 3 do ustawy –

obowiązkowi rejestracji podlega pięć chorób zakaźnych pszczół: zgnilec europejski, warroza, choroba roztoczowa, mały chrząszcz ulowy (*Aethina tumida*) oraz roztocze *Tropilaelaps*.

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie był dotychczas prowadzony aktywny nadzór nad zdrowiem rodzin pszczelich.

6.4. Postępowanie w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia wystąpienia choroby zakaźnej pszczół

W przypadku podejrzenia lub stwierdzenia wystąpienia zgnilca amerykańskiego pszczół stosuje się środki określone w ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz środki określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 września 2005 r. w sprawie zwalczania zgnilca amerykańskiego pszczół (Dz. U. Nr 187, poz. 1574), zwanym dalej „rozporządzeniem”.

Zgodnie z § 3 rozporządzenia, po otrzymaniu zawiadomienia o podejrzeniu choroby w pasiece, powiatowy lekarz weterynarii niezwłocznie podejmuje czynności mające na celu wykrycie lub wykluczenie choroby, obejmujące w szczególności:

- 1) dochodzenie epizootyczne;
- 2) badanie kliniczne rodziny pszczelej.

Powiatowy lekarz weterynarii, jeżeli konieczne jest wykonanie badań diagnostycznych, pobiera próbki do tych badań, zabezpiecza je, znakuje i przesyła do laboratorium, o którym mowa w art. 25 i 25a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Powiatowy lekarz weterynarii w trakcie oczekiwania na wyniki badań diagnostycznych w szczególności:

- 1) obejmuje pasiekę nadzorem;
- 2) zakazuje przemieszczania z pasieki oraz do pasieki:
  - a) rodzin pszczelich, pszczół, matek pszczelich, czerwia, pni pszczelich i produktów pszczelich,
  - b) sprzętu i narzędzi używanych do pracy w pasiece;

- 3) nakazuje oznakowanie w pasiece pni pszczelich, w których znajdują się rodziny pszczele podejrzane o zakażenie.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia powiatowy lekarz weterynarii w przypadku stwierdzenia choroby w pasiece wyznacza ją jako ognisko choroby oraz:

- 1) zakazuje przemieszczania z pasieki oraz do pasieki:
  - a) rodzin pszczelich, pszczół, matek pszczelich, czerwia, pni pszczelich i produktów pszczelich,
  - b) sprzętu i narzędzi używanych do pracy w pasiece;
- 2) nakazuje odpowiednie postępowanie z:
  - a) chorymi rodzinami pszczelimi, w szczególności ich leczenie albo zniszczenie,
  - b) rodzinami pszczelimi, w których nie stwierdzono choroby,
  - c) ulami, ramkami i woszczyną chorych rodzin pszczelich,
  - d) produktami pszczelimi;
- 3) nakazuje przeprowadzenie oczyszczania i odkażania:
  - a) miejsca dotychczasowego przetrzymywania chorych rodzin pszczelich,
  - b) sprzętu i narzędzi używanych do pozyskiwania produktów pszczelich,
  - c) sprzętu i narzędzi używanych do obsługi pni pszczelich,
  - d) uli, w których znajdują się lub znajdowały się chore rodziny pszczele;
- 4) nakazuje wykonanie badania klinicznego rodzin pszczelich, w których nie stwierdzono choroby.

Powiatowy lekarz weterynarii w uzasadnionych przypadkach może wyrazić zgodę na przemieszczanie produktów pszczelich z pasieki, w której stwierdzono chorobę.

Oczyszczanie i odkażanie odbywa się pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, w sposób określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

Zgodnie z § 5 rozporządzenia w przypadku wyznaczenia ogniska choroby określa się obszar zapowietrzony i obszar zagrożony. Promień obszaru zagrożonego wynosi co najmniej 3 km.

Obszar zapowietrzony i obszar zagrożony określa się, uwzględniając czynniki geograficzne, administracyjne, ekologiczne i epizootyczne, odnoszące się do choroby oraz kontrolowanych obiektów.

W obszarze zapowietrzonym i obszarze zagrożonym powiatowy lekarz weterynarii może:

- 1) nakazać przegląd pasiek;
- 2) zakazać przemieszczania, bez zezwolenia, rodzin pszczelich, matek pszczelich, czerwia, pszczół, pni pszczelich, produktów pszczelich oraz sprzętu i narzędzi używanych do pracy w pasiece.

W przypadku chorób zakaźnych pszczół: zgnilca europejskiego, warrozy, małego chrząszcza ulowego (*Aethina tumida*) oraz roztocza *Tropilaelaps* są podejmowane działania określone w art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

W przypadku pozostałych chorób zakaźnych pszczół objętych programem: nosemozy, chronicznego paraliżu pszczół (CBPV), wirusa zdeformowanych skrzydeł (DWV), ostrego paraliżu pszczół (ABPV), jeżeli wynik badania laboratoryjnego jest dodatni, jedynym podjętym działaniem jest odnotowanie tego faktu przez powiatowego lekarza weterynarii dla celów niniejszego programu.

Wyniki badań laboratoryjnych, w odniesieniu do każdej choroby zakaźnej pszczół objętej programem, PIWet-PIB w Puławach przekazuje powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu dla miejsca położenia pasieki, Wojewódzkiemu Lekarzowi Weterynarii w Lublinie oraz Głównemu Lekarzowi Weterynarii. Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje wyniki badań laboratoryjnych właścicielowi pasieki.

6.5. Środki, jakie zostaną wdrożone w ramach programu, i opis, w jaki sposób zostanie osiągnięty cel programu

W województwie lubelskim Wojewódzki Lekarz Weterynarii w Lublinie po konsultacji z dyrektorem PIWet-PIB w Puławach wytypuje 190 pasiek, w których zostaną przeprowadzone kontrole obejmujące przegląd stanu zdrowotnego rodzin pszczelich i pobranie próbek do badań laboratoryjnych. Metodykę doboru liczby i wielkości pasiek do programu, opracowaną na podstawie wytycznych z przewodnika do programu, przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Liczba pasiek wytypowana do badań przy założonej 10-procentowej prevalencji

Wielkość pasieki (przedział)	Odsetek pasiek danej wielkości na obszarze województwa lubelskiego	Liczba pasiek wytypowanych do badań
do 10 rodzin	19	36
11 – 20 rodzin	23,1	44
21 – 30 rodzin	15,7	30
31 – 40 rodzin	8,5	16
41 – 50 rodzin	13	25
51 – 60 rodzin	4,6	9
61 – 70 rodzin	2,5	5
71 – 90 rodzin	8,5	16
>90 rodzin	5	9
SUMA	100	190

Spośród liczby 190 pasiek, do każdego z 20 powiatów w województwie lubelskim zostanie proporcjonalnie przyporządkowana odpowiednia liczba pasiek na podstawie procentowego rozkładu pasiek w poszczególnych powiatach. Podziału tego dokonuje Wojewódzki Lekarz Weterynarii w Lublinie w porozumieniu z PIWet-PIB w Puławach, przyjmując kryterium liczby i struktury pasiek. Liczba kontroli przeprowadzanych przez poszczególne zespoły ekspertów powinna być zbliżona i wynosić w jednym cyklu około 63, tak aby zapewnić przeprowadzenie zaplanowanych kontroli w wyznaczonym terminie.

W każdej pasiece objętej kontrolami należy przeprowadzić 3 kontrole, w ściśle określonych porach roku. Pierwsza kontrola powinna być przeprowadzona po zakończeniu sezonu zbierania pożytków, ale przed rozpoczęciem zimowania

rodzin. W warunkach klimatyczno-pożytkowych Rzeczypospolitej Polskiej będzie ona przeprowadzona w okresie do połowy września 2012 r.

Pierwsza kontrola obejmuje:

- 1) przeprowadzenie wywiadu z pszczelarzem (posiadaczem rodzin pszczelich), zgodnie z wytycznymi zawartymi w przewodniku do programu, polegającego m.in. na zebraniu podstawowych informacji na temat praktyki pszczelarskiej oraz na obserwacji klinicznej badanej pasieki;
- 2) przegląd wszystkich wytypowanych pasiek wraz z pobraniem próbek pszczół w celu wykonania badań laboratoryjnych.

Jeżeli w trakcie przeglądu zostaną zaobserwowane objawy kliniczne choroby zakaźnej pszczół, w pasiekach pobiera się dodatkowe próbki, których rodzaj jest uzależniony od typu objawów klinicznych. Szacunkowa liczba próbek do pobrania w pasiekach jest zawarta w tabeli 4 „Analiza szacunkowych kosztów realizacji programu w latach 2012 i 2013”.

Po zakończonym okresie zimowania rodzin pszczelich, wiosną 2013 r., zostanie przeprowadzona druga kontrola pasiek objętych kontrolami w ramach programu, przy czym materiał do badań laboratoryjnych zostanie pobrany wyłącznie z rodzin pszczelich, które się osypały lub wykazują jakiegokolwiek nieprawidłowości w rozwoju (rodziny słabe) lub w których wystąpiły objawy kliniczne chorób zakaźnych pszczół.

Podobna zasada będzie obowiązywać podczas trzeciej kontroli. W związku z określonym przez Komisję Europejską końcowym terminem realizacji programu, tj. do dnia 30 czerwca 2013 r., kontrolę tę należy przeprowadzić najpóźniej w czerwcu 2013 r.

Kontrole w pasiekach są przeprowadzane przez trzy dwuosobowe zespoły ekspertów w okresie jednego miesiąca, w sposób zsynchronizowany.

Próbki do badań będą przesyłane do Zakładu Chorób Pszczół w PIWet-PIB w Puławach. Wyniki badań oraz pozostałe dane uzyskane w ramach realizacji programu zostaną przesłane do laboratorium referencyjnego Unii Europejskiej do spraw zdrowia pszczół ANSES.

6.6. Liczba pasiek wytypowanych do kontroli

Na podstawie danych posiadanych przez Główny Inspektorat Weterynarii, zawartych w rejestrze podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (stan na dzień 18 października 2011 r.), dotyczących województwa lubelskiego, oraz po przeprowadzeniu analizy struktury i wielkości pasiek na obszarze tego województwa, oszacowano liczbę próbek do badań laboratoryjnych.

Całkowita liczba pasiek objętych programem, zgodnie z wymogami zawartymi w przewodniku do programu, wynosi 190.

Na podstawie badań naukowych przeprowadzonych dotychczas przez PIWet-PIB w Puławach zakażenie pasiek większością chorób zakaźnych pszczół kształtuje się na poziomie 10% lub wyższym, stąd liczba pasiek do kontroli została określona przy założeniu 10-procentowej prewalencji.

Przy wyższej wartości zakładanej prewalencji do badań laboratoryjnych zostałyby pobrana mniejsza liczba próbek pochodzących z pasieki, tym samym analiza wykonana na podstawie wyników badań laboratoryjnych mogłaby być obciążona większym błędem.

6.7. Sprzęt i produkty potrzebne do przeprowadzenia zadań opisanych w programie

Sprzęt i produkty potrzebne do przeprowadzenia badań laboratoryjnych zapewnia Zakład Chorób Pszczół PIWet-PIB w Puławach, a koszty jego eksploatacji i serwisu są uwzględnione w jednostkowych kosztach badań laboratoryjnych pobranych próbek. W tabeli 4 „Analiza szacunkowych kosztów realizacji programu w latach 2012 i 2013” w pkt 6 wyszczególniono dodatkowy sprzęt laboratoryjny, którego zakup znacząco podniesie sprawność i płynność wykonywania przedmiotowych badań, co ma znaczenie z uwagi na konieczność wykonania badań laboratoryjnych w krótkim czasie.

6.8. Szczegółowa analiza szacunkowych kosztów programu

Szczegółową analizę szacunkowych kosztów realizacji programu przedstawia tabela 4 „Analiza szacunkowych kosztów realizacji programu w latach 2012 i 2013”.

Tabela 4. Analiza szacunkowych kosztów realizacji programu w latach 2012 i 2013
Rok 2012¹⁾

Koszty	Specyfikacja	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy w zł	Koszt jednostkowy w euro ²⁾	Całkowity koszt w zł	Całkowity koszt w euro ²⁾	Współfinansowanie przez Komisję Europejską (tak/nie)
1. Badań							
1.1. Badań laboratoryjnych ³⁾							
Warroza (<i>V. destructor</i>)	metoda makroskopowa	3 330	31,00	7,43	103 230,00	24 755,40	tak
Zgnilec amerykański pszczoł (<i>Paenibacillus larvae</i>)	metoda bakterioskopowa	200	53,00	12,71	10 600,00	2 541,97	tak
	metoda PCR dla przypadków wymagających potwierdzenia	50	153,00	36,69	7 650,00	1 834,53	tak
Zgnilec europejski (<i>Melissococcus plutonius</i>)	metoda bakterioskopowa	50	53,00	12,71	2 650,00	635,49	tak
	metoda PCR dla przypadków wymagających potwierdzenia	50	153,00	36,69	7 650,00	1 834,53	tak
Nosemoza (<i>Nosema apis</i> , <i>Nosema ceranae</i>)	metoda mikroskopowa (stwierdzenie obecności <i>Nosema</i> spp.)	300	36,00	8,63	10 800,00	2 589,93	tak
	metoda PCR – diagnostyka różnicowa dla próbek dodatnich	200	187,00	44,84	37 400,00	8 968,82	tak

Chroniczny paraliż pszczół (CBPV)	metoda PCR	100	216,00	51,8	21 600,00	5 179,86	tak
Zakażenie wirusem zdeformowanych skrzydeł (DWV)	metoda PCR	3 330	216,00	51,8	719 280,00	172 489,21	tak
Ostry paraliż pszczół (ABPV)	metoda PCR	3 330	216,00	51,8	719 280,00	172 489,21	tak
Inwazja małego chrząszcza ulowego (<i>Aethina tumida</i>)	metoda makroskopowa/mikroskopowa	3 330	28,00	6,71	93 240,00	22 359,71	tak
Inwazja roztocza <i>Tropilaelaps</i>	metoda makroskopowa/mikroskopowa	3 330	28,00	6,71	93 240,00	22 359,71	tak
1.2. Materiałów do pobierania próbek ⁴⁾	np. worki foliowe strunowe, pudełka tekturowe, pojemniki plastikowe, szpatułki, naklejki itp.	ok. 190 pasiek	40,00	9,59	7 600,00	1 822,54	tak
1.3. Przechowywania próbek w czasie transportu ⁵⁾	lodówki samochodowe	6	800,00	191,85	4 800,00	1 151,08	tak
2. Szkoleń/komunikacji							
2.1. Organizacji szkolenia ⁶⁾	trzydniowe szkolenie wraz z noclegami, wyżywieniem i wizytą w pasiece dla 6 ekspertów	1	1 800,00		1 800,00		nie

3. Kontroli w pasiekach							
3.1. Przejazdów ekspertów ⁷⁾	3 zespoły ekspertów; każdy pokona około 3500 km, w sumie 10 500 km	10 500	0,84	0,2	8 820,00	2 115,11	tak
4. Odszkodowań dla pszczelarzy							
Nie przewiduje się							
5. Wynagrodzeń							
5.1. Ekspertów kontrolujących pasieki ⁸⁾	6 ekspertów; każdy przepracuje ok. 176 godzin	1 056	41,00	9,83	43 296,00	10 382,73	tak
6. Materiałów eksploatacyjnych i sprzętu							
6.1. Sprzętu laboratoryjnego ⁹⁾	urządzenie do rozdrabniania i homogenizowania próbek biologicznych	1	36 000,00		36 000,00		nie
	urządzenie do mierzenia ilości DNA/RNA i białek w mikro-objętościach	1	49 000,00		49 000,00		nie
	homogenizator typu stomacher	1	15 000,00		15 000,00		nie
	aparat do real-time PCR	1	180 000,00		180 000,00		nie

7. Inne							
7.1. Odzieży ochronnej ¹⁰⁾	– kapelusze pszczelarskie	6 ekspertów	25,00		6×25,00 (150,00)		nie
	– fartuchy	190 pasiek × 2 ekspertów	1,50		1,5×380 (570,00)		
	– ochraniacze na buty		0,60		0,6×380 (228,00)		
	– rękawiczki		1,10		1,1×6 660 (7 326,00)		
Ogółem:					2 181 210,00		
Ogółem (koszty kwalifikowalne)					1 891 136,00	453 509,83	

+/- 0,02 euro

Rok 2013

Koszty	Specyfikacja	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy w zł	Koszt jednostkowy w euro ²⁾	Całkowity koszt w zł	Całkowity koszt w euro ²⁾	Współfinansowanie przez Komisję Europejską (tak/nie)
1. Badań							
1.1. Badań laboratoryjnych ³⁾							
Warroza (<i>V. destructor</i>)	metoda makroskopowa	500	31,00	7,95	15 500,00	3 974,36	tak

Zgnilec amerykański pszczoł (<i>Paenibacillus larvae</i>)	metoda bakterioskopowa	200	53,00	13,59	10 600,00	2 717,95	tak
	metoda PCR dla przypadków wymagających potwierdzenia	50	153,00	39,23	7 650,00	1 961,54	tak
Zgnilec europejski (<i>Melissococcus plutonius</i>)	metoda bakterioskopowa	50	53,00	13,59	2 650,00	679,49	tak
	metoda PCR dla przypadków wymagających potwierdzenia	50	153,00	39,23	7 650,00	1 961,54	tak
Nosemoza (<i>Nosema apis</i> , <i>Nosema ceranae</i>)	metoda mikroskopowa (stwierdzenie obecności N. spp)	500	36,00	9,23	18 000,00	4 615,38	tak
	metoda PCR – diagnostyka różnicowa dla próbek dodatnich	300	187,00	47,95	56 100,00	14 384,62	tak
Chroniczny paraliż pszczoł (CBPV)	metoda PCR	100	216,00	55,38	21 600,00	5 538,46	tak
Zakażenie wirusem zdeformowanych skrzydeł (DWV)	metoda PCR	500	216,00	55,38	108 000,00	27 692,31	tak
Ostry paraliż pszczoł (ABPV)	metoda PCR	500	216,00	55,38	108 000,00	27 692,31	tak
Inwazja małego chrząszcza ulowego (<i>Aethina tumida</i>)	metoda makroskopowa/mikroskopowa	0	28,00	7,18	0		tak

Inwazja roztocza <i>Tropilaelaps</i>	metoda makroskopowa/mikroskopowa	0	28,00	7,18	0		tak
1.2. Materiałów do pobierania próbek ⁴⁾	np. worki foliowe strunowe, pudełka tekturowe, pojemniki plastikowe, szpatułki, naklejki itp.	ok. 190 pasiek × 2 kontrole	20,00	5,13	7 600,00	1 948,72	tak
2. Szkoleń/komunikacji							
Nie przewiduje się organizacji szkoleń							
3. Kontroli w pasiekach							
3.1. Przejazdów ekspertów ⁷⁾	3 zespoły ekspertów; każdy pokona około 3500 km, w sumie 10 500 km × 2 kontrole	21 000	0,84	0,22	17 640,00	4 523,08	tak
4. Odszkodowań dla pszczelarzy							
Nie przewiduje się							
5. Wynagrodzeń							
5.1. Ekspertów kontrolujących pasieki ⁸⁾	6 ekspertów; każdy przepracuje ok. 176 godzin × 2 kontrole	2 112	41,00	10,51	86 592,00	22 203,08	tak
6. Materiałów eksploatacyjnych i sprzętu							
Nie przewiduje się zakupu materiałów eksploatacyjnych i sprzętu							

7. Inne							
7.1. Odzieży ochronnej ¹⁰⁾	– fartuchy	190 pasiek × 2 ekspertów × 2 kontrole	1,50		190×2×2 ×1,50 (1 140,00)		nie
	– ochraniacze na buty	190 pasiek × 2 ekspertów × 2 kontrole	0,60		190×2×2 ×0,60 (456,00)		
	– rękawiczki	3330 próbek × 2 ekspertów × 2 kontrole	1,1		13 200×1,1 (14 652,00)		
Ogółem:					483 830,00		
Ogółem (koszty kwalifikowalne)					467 582,00	119 892,84	

+/-0,02 euro

Łącznie dla lat 2012 i 2013

2 665 040,00 573 402,67

- ¹⁾ Szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidzianych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2012 oraz w ustawie budżetowej na rok 2013.
- ²⁾ Koszt programu obliczono według kursu euro 4,17 w 2012 r. oraz 3,90 w 2013 r., zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2011 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Koszt jednostkowy w euro jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku.
- ³⁾ Koszt przeprowadzenia badań laboratoryjnych został obliczony na podstawie aktualnego cennika badań laboratoryjnych przesłanego do Głównego Inspektoratu Weterynarii przez PIWet-PIB w Puławach.

- 4) Koszt obliczony przez PIWet-PIB w Puławach na podstawie kosztów zakupu materiałów dokonywanych w ramach realizacji innych projektów naukowych w latach poprzednich.
- 5) Kalkulacja dokonana przez PIWet-PIB w Puławach uwzględniająca ofertę rynkową sprzętu chłodniczego, spełniającego wymagania programu.
- 6) Koszty szkolenia, które zostaną przeprowadzone w PIWet-PIB w Puławach, dla sześciu ekspertów. Przedstawiony w tabeli koszt szkolenia zawiera dwudniowy nocleg wraz z wyżywieniem w hotelu na terenie PIWet-PIB w Puławach (300 zł/os.) oraz koszt wizyty/szkolenia praktycznego w pasiece (600 zł/grupa).
- 7) Koszty kontroli pasiek zostały obliczone na podstawie szacowanej długości trasy (liczby kilometrów), jaką pokonają zespoły ekspertów, przemieszczając się między pasiekami. Cena jednostkowa za kilometr przebytej drogi została przyjęta na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy (Dz. U. Nr 27, poz. 271, z późn. zm.).
- 8) Wynagrodzenie dla ekspertów kontrolujących pasieki zostało obliczone na podstawie szacunkowej liczby godzin, jakie zostaną przepracowane przez ekspertów. Cena jednostkowa za godzinę pracy została przyjęta zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.).
- 9) Ceny materiałów eksploatacyjnych i sprzętu laboratoryjnego zostały obliczone na podstawie informacji o cenach rynkowych sprzętu laboratoryjnego przesłanej przez PIWet-PIB w Puławach.
- 10) Koszty zakupu odzieży ochronnej zostały obliczone na podstawie aktualnych cen rynkowych materiałów jednorazowych, które zostały przyjęte przez Głównego Lekarza Weterynarii przy określaniu kosztów w innych programach zwalczania chorób zakaźnych zwierząt lub na podstawie kosztów zakupu materiałów dokonywanych przy realizacji innych projektów naukowych w PIWet-PIB w Puławach w latach poprzednich.